

(i) Printed Pages : 4

Roll No.

(ii) Questions : 9 Sub. Code :

2	5	8	5	4
---	---	---	---	---

Exam. Code :

0	4	0	2
---	---	---	---

**Master of Arts (Sociology) 2nd Semester
(2055)**

METHODS AND TECHNIQUES IN SOCIAL RESEARCH

Paper : SOC-R-439 (In all Mediums)

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 80

Note :— (1) Attempt FIVE questions in all.

(2) Q. No. 1 is compulsory.

(3) Select ONE long answer type question from each Unit.

1. Answer ALL short questions in 50-60 words :

(1) Types of Social Research.

(2) Concept.

(3) Induction and Deduction.

(4) Research Design.

(5) Field Work.

(6) Levels of Measurement.

(7) Likert Scale.

(8) Content Analysis.

(9) Report Writing.

(10) Problems of Experimental Research.

10×2=20

UNIT-I

2. Discuss in detail about the interdependence of Theory and Fact.

15

3. What is Hypothesis ? What are the ways to formulate and test the hypothesis in Social Research ? 15

UNIT-II

4. What do you mean by exploratory research design ? What is its vital significance in social scientific research ? 15
5. Write a detailed note on Panel and Longitudinal research design. 15

UNIT-III

6. Describe the different levels and indices of measurement. 15
7. What do you know about scaling ? What are the various types of scales ? Which scale is best suited in social scientific research ? 15

UNIT-IV

8. What is Field Work ? Explain how it is useful in social scientific research. 15
9. Write a detailed note on Coding, Tabulation and Report Writing. 15

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- (1) कुल पाँच प्रश्नों के उत्तर दीजिये।

(2) प्रश्न संख्या 1 अनिवार्य है।

(3) प्रत्येक यूनिट में से एक दीर्घ उत्तरीय प्रश्न चुनें।

1. सभी लघु प्रश्नों के उत्तर 50-60 शब्दों में दें :

(1) सामाजिक अनुसंधान के प्रकार।

(2) अवधारणा।

(3) आगमन और निगमन।

(4) शोध डिजाइन।

(5) फील्ड वर्क।

(6) माप के स्तर।

(7) लिफ्ट स्केल।

(8) सामग्री विश्लेषण।

(9) रिपोर्ट लेखन।

(10) प्रायोगिक अनुसंधान की समस्याएँ।

10×2=20

ਯੂਨਿਟ--I

2. ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਤੱਥ ਦੀ ਅਨੁਸੰਧਾਨਤਾ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿਸਤਾਰ ਤੋਂ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15
3. ਪਰਿਕਲਪਨਾ ਕੀ ਹੈ ? ਸਾਮਾਜਿਕ ਅਨੁਸੰਧਾਨ ਵਿੱਚ ਪਰਿਕਲਪਨਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨੇ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪਰੀਖਣਾ ਕਰਨੇ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਕੀ ਹਨ ? 15

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਅਨੁਵੇਸ਼ਣਾਤਮਕ ਅਨੁਸੰਧਾਨ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਕੀ ਅਭਿਪ੍ਰਾਯ ਹੈ ? ਸਾਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਅਨੁਸੰਧਾਨ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮਹੱਤਵ ਕੀ ਹੈ ? 15
5. ਪੈਨਲ ਅਤੇ ਅਨੁਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਨੁਸੰਧਾਨ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 15

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਮਾਪਨ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਪੱਧਰਾਂ ਅਤੇ ਸੂਚਕਾਂਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ। 15
7. ਸਕੇਲਿੰਗ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਆਪ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ? ਵਿਭਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਸਕੇਲ ਕੀ ਹਨ ? ਸਾਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਅਨੁਸੰਧਾਨ ਵਿੱਚ ਕੌਨ-ਸਾ ਸਕੇਲ ਸਭਤੋਂ ਉਪਯੁਕਤ ਹੈ ? 15

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਫੀਲਡ ਵਰਕ ਕੀ ਹੈ ? ਦੱਸੋ ਕਿ ਇਹ ਸਾਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਅਨੁਸੰਧਾਨ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਉਪਯੋਗੀ ਹੈ। 15
9. ਕੋਡਿੰਗ, ਸਾਰਣੀਕਰਣ ਅਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 15

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :- (1) ਕੁੱਲ ਪੰਨੇ ਪੜ੍ਹਨ ਕਰੋ।

(2) ਪੜ੍ਹਨ ਨੰਬਰ 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

(3) ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦੀਰਘ ਉੱਤਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਪੜ੍ਹਨ ਚੁਣੋ।

1. ਸਾਰੇ ਲਘੂ ਪੜ੍ਹਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ 50-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ :

(1) ਸਮਾਜਿਕ ਖੋਜ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ।

(2) ਸੰਕਲਪ।

(3) ਆਗਮਨ ਅਤੇ ਨਿਗਮਨ।

- (4) ਖੋਜ ਡਿਜ਼ਾਈਨ।
- (5) ਫੀਲਡ ਵਰਕ।
- (6) ਮਾਪ ਦੇ ਪੱਧਰ।
- (7) ਲਿਕਰਟ ਸਕੇਲ।
- (8) ਸਮੱਗਰੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ।
- (9) ਰਿਪੋਰਟ ਲਿਖਣਾ।
- (10) ਪ੍ਰਯੋਗਾਤਮਕ ਖੋਜ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ।

10×2=20

ਯੂਨਿਟ-I

2. ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਤੱਥ ਦੀ ਆਪਸੀ ਨਿਰਭਰਤਾ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15
3. ਪਰਿਕਲਪਨਾ ਕੀ ਹੈ ? ਸਮਾਜਿਕ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਪਰਿਕਲਪਨਾ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪਰਖਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਕੀ ਹਨ ? 15

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਖੋਜੀ ਖੋਜ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨਕ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਇਸਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ ? 15
5. ਪੈਨਲ ਅਤੇ ਲੰਬਕਾਰੀ ਖੋਜ ਡਿਜ਼ਾਈਨ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 15

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਮਾਪ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਧਰਾਂ ਅਤੇ ਸੂਚਕਾਂਕਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 15
7. ਸਕੇਲਿੰਗ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ? ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਸਕੇਲ ਕੀ ਹਨ ? ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨਕ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜਾ ਪੈਮਾਨਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਹੈ ? 15

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਫੀਲਡ ਵਰਕ ਕੀ ਹੈ ? ਦੱਸੋ ਕਿ ਇਹ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨਕ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ ? 15
9. ਕੋਡਿੰਗ, ਸਾਰਣੀਕਰਨ ਅਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਲਿਖਣ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 15